УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ
ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Тема: ***Когнитивне последице ране озледе мозга код деце са спастичном формом церебралне парализе нормалне интелигенције***

Кандидат: мр. Предраг Видовић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовао комисију: 08.06.2010. године; Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије, Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију

Састав комисије:

1. Др Надежда Крстић, редовни професор, неуропсихологија, 25.11.2009, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду;
2. Др Снежана Николић, ванредни професор, соматопедија, 13. 07. 2009., Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду;
3. Др Драган Павловић, ванредни професор, неурологија, 29.03.2007, Медицински факултет, Универзитет у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Предраг (Миле) Видовић

2. Датум и место рођења, општина, република: 20.12. 1962. , Београд, Савски венац, СР Србија

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 08.06.2001.год. на Одељењу за психологију, Филозофског факултета, Универзитета у Београду „НЕУРОПСИХОЛОШКА АНАЛИЗА РАЗВОЈНИХ ДИСФАЗИЈА“.

4. Научна област из које је стечено звање магистра наука: Психологија

5. Приказ научних и стручних радова са оценом: Предраг Видовић је до сада публиковао шест истраживачких радова:

(1) **Видовић П**, Крстић Н: Општа интелигенција и невербалне способности код деце са специфичним језичким поремећајем. У: Истраживања у специјалној едукацији и рехабилитацији (приредио. Д. Радовановић), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, ЦИДД, Београд 2009, стр 175-191

(2) Langher V, Ricci M.E, **Vidović P**, DeNigris N, Bajić M, Jelić S, Kulidžan V, Simonović V: Kvalitet odnosa u porodicama sa decom sa cerebralnom paralizom. Specijalna edukacija i rehabilitacija, Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, 2008, 149 – 161.

(3) Надежда Крстић, Алексић О, **Видовић П**, Гојковић М: Неурокогнитивни развој деце млађег школског узраста (I): егзекутивне функције, памћење и конструктивне способности. Психијатрија данас, 2002, 34, 251-275

(4) Виола Повше-Ивкић, Надежда Крстић, Јелена Радосављев, **Предраг Видовић**, Јасмина Вуксановић: Неурокогнитивни развој код деце млађег школског узраста (II): језичке способности. Психијатрија данас, 2002, 34, 276-291

(5) Brakus R, **Vidovic P**, Golubovic S, Duzdevic N, Brakus V: The study of the emotional expressions of the stuttering children. 5th World Congress for People Who Stutter, 1998, Johannesburg College of Education, Johannesbourg, South Africa.

(6) **Vidovic P**, Brakus R, Golubovic S, Duzdevic N, Brakus V: The use of projective tehniques in the stuttering therapy. 7th European Regional Rehabilitation Conference of Rehabilitation International, 1998, Jerusalem, Israel.

Од наведених, три рада су публикована у часописима националног значаја (2,3,4), један у монографији националног значаја (1), а два су изводи саопштења на скуповима међународног значаја (5, 6). Већина ових радова припада истој ужој научној области као и предложена тема докторке дисертације, односно, развојној психологији (1-6) или развојној неуропсихологији (1,3,4). Генерално, ранија истраживања кандидата показују његово претходно искуство са предложеном методологијом (1,3) теоријским приступом (1) као и субјектима истраживања (2) планиране докторске тезе. Сви радови настали су током учешћа кандидата у националним или међународним истраживачким пројектима.

III ОБРАЗЛОЖЕНИ КРИТЕРИЈУМИ И РАЗЛОЗИ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ЗАСНИВА ПОЗИТИВНА ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Кандидат је са успехом одбранио магистарску тезу из исте уже научне области као што је тема предложене докторске дисертације, а публикованим истраживањима показао интерес и способност за истраживачки рад као и за продубљивање својих знања у области развојне психологије и неуропсихологије. Поред тога, с обзиром да предложена тема докторске дисертације изравно произилази из досадашњег професионалног ангажовања кандидата (скоро двадесетогодишње искуство

процене когнитивних способности деце са церебралном парализом), комисија је сагласна да је кандидат подобан за израду предложеног истраживачког рада.

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Комисија предлаже др Надежду Крстић, редовног професора Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, за ментора предложене докторске дисертације.

Проф. Др Надежда Крстић актуелно предаје Увод у неуропсихологију и Развојну неуропсихологију на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, као и Неуропсихологију на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду. Посебно је заинтересована за области неуропсихологије развојног доба, о чему говори већина њених објављених оригиналних истраживачких радова, као и теоријски радови, те монографије и поглавља у књигама. Дугогодишње клиничко искуство на Одсеку за (дечју) неуропсихологију и Одсеку за клиничку неурофизиологију Института за ментално здравље у Београду (1988-2009), као и учешће у већем броју националних и међународних истраживачких пројеката који су се односили на децу са развојним или стеченим неурокогнитивним сметњама (на пример, *Неуропсихолошка дијагностика и рехабилитација дефицита виших кортикалних функција у деце са жаришним оштећењима мозга*, *Неуропсихолошка и неурофизиолошка дијагностика и рехабилитација когнитивних поремећаја деце након акутне трауме мозга*, *Социјалнопсихијатријска, клиничка и неуропсихолошка истраживања психијатријских поремећаја у детињству и адолесценцији*) чини је посебно подобном за ментора предложене докторске тезе.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

Оцена:

1. формулације назива тезе

   Назив ***Когнитивне последице ране озледе мозга код деце са спастичном формом церебралне парализе нормалне интелигенције*** јасно одражава предмет истраживања; комисија га сматра подобним насловом предложене докторске тезе

2. предмета истраживања

   Истраживање касних когнитивних последица раних озледа мозга представља актуелну тему у савременој развојној психологији као и неуропсихологији. Ова проблематика има свој теоријски значај (разумевање патолошког али и нормалног развоја), као и практични (побољшање могућности интервенције код сметњи психолошког сазревања). С обзиром да је у питању релативно млада област која се и у свету појављује као аутономна тек од средине 80тих, у нашој

средини примећујемо упадљиви недостатак оваквих студија. Комисија сматра предмет истраживања подобним.

3. познавања проблемтике на основу изабране литературе

Кандидат у свом предлогу нуди 33 референце литературе које већином припадају високо рангираним научним часописима, од чега 17 јединица/чланака публикованих од 2005. до данас. Понуђеним насловима равномерно су покривени теоријски оквир рада (савремени погледи на неурокогнитивно сазревање), емпиријски подаци о последицама раних церебралних лезија, као и студије специфично везане за когнитивни профил деце са спастичном церебралном парализом. На основу овога, комисија сматра да кандидат познаје проблематику у коју се упушта.

4. циљева истраживања

Основни циљ предложене тезе је да се истраже последице ране озледе мозга на каснију когнитивну организацију деце са спастичном церебралном парализом нормалне интелигенције. У фокусу овог истраживања биће питање да ли се а) визуопросторна организација, б) општа језичка способност и ц) контролне сазнајне функције код ове деце развијају на типичан или атипичан начин. Постављени циљеви су у скаду са могућностима и ограничењима каква поставља задата тема, те их комисија сматра подобним.

5. очекиваних резултата

Кандидат претпоставља да ће:

1) Констатовани опсег когнитивне дисфункције код деце школског узраста са спастичном формом ЦП бити обимнији од оног који се директно очекује на основу показатеља церебралне озледе;
2) Регистровани обим когнитивне дисфункције код испитаника код којих су забележена рана оштећења визуелне перцепције и/или одступања у раном психомоторном сазревању бити пропорционално већи него код испитаника где ови нису били присутни, независно од неуролошких показатеља мождане озледе.
3) Код субјеката за које постоје поновљена мерења когнитивног функционисања, каснији налази сугерисати већи степен атипичне организације од ранијих.
4) Укупни налаз говориће у правцу динамичке интеракције сазревања и искуства у процесу формирања структуре способности деце са спастичном ЦП, а против једноставне повезаности иницијалне озледе и каснијег когнитивног профила.

У целини, постављени циљеви су у складу са, у предлогу прихваћеним теоријским оквиром, као и налазима сличних савремених студија. Комисија сматра да су постављени циљеви подобни.

6. плана рада

Кандидат планира да испита повезаност издвојених способности деце са спастичном ЦП нормалне интелигенције школског узраста са релевантним показатељима раног церебралог оштећења, односно, посматраће их у зависности од :

- доминантне латерализованости озледе (доминантно левострана, доминантно десностранa или билатерална, односно, код хемипарезе у односу на диплегију);
- опсега озледе (већа или мања захваћеност постериорне беле масе);
- раних индикатора атипичног когнитивног сазревања (тј. присутног заостајања ПМР и евидентираних визуелних оштећења);
- степена ограничења у интеракцији са средином (тј, степена и врсте моторног оштећења, одвојено за општу покретљивост и фину моторну организацију).

Комисија сматра да су постављени задаци истраживања подобни.

7. метода и узорка истраживања

Узорак би сачињавало око 100-150 деце школског узраста (6 до 15 година), са спастичном формом ЦП (хемиплегија и диплегија, а изузевши квадриплегију), пре- или перинаталног порекла, нормалних интелектуалних способности (IQ=80 или већи), од рођења праћене у Специјалној болници за церебралну парализу и дечију неурологију у Београду, са (последњим) налазом психолошког испитивања из периода од 2000 год. до данас. Из узорка би била искључена деца са епилепсијом, субјекти са психијатријским сметњима и/или под одговарајућом терапијом, као и она код које постоји сумња на значајнији степен социокултурне депривације. Когнитивне способности - визуопросторна организација, општа језичка способност и контролне сазнајне функције – биле би операционализоване посебним факторима који се екстрахују из композитних тестова интелигенције Векслеровог типа (Векслеровим и Банатиновим факторима), а независне варијабле би се добиле из одговарајућих анамнестичких података укључујући

а) неуроимиџинг (УЗ, КТ, МР) и клиничке показатељи обима и евентуалне латерализованости мождане озледе,

б) показатеље раног визуелног или слушног оштећења,

в) резултате са испитивања раног психомоторног развоја, добијени коришћењем скале Минхенске функционалне развојне дијагностике,

г) степен и врсту моторног оштећења користећи Gross Motor Function Classification System (GMFCS), (Morris i Bartlett, 2004) и Manual

Ability Classification System (MACS), (Eliasson et al, 2006, Bappsc, 2007) скале.

Подаци засновани на поступцима психолошке процене (WISC и део развојних скала, односно, све зависне варијабле и део независних) добијени су инстументима/из материјала који је примењивао и обрађивао сам кандидат, док би остали били издвојени из досијеа испитаника вођеног од првог јављања у Специјалну болницу за церебралну парализу и развојну неурологију до последњег психолошког испитивања. Ограничења у селекцији субјеката указују на значајан труд кандидата да бар делимично хомогенизује изразито хетроген узорак, као и увид у интервенишуће варијабле.

Комисија сматра планирани метод подобним.

8. места, лабораторијске опреме и опреме за експериментални рад

Планирана студија је ретроспективног типа и базира се на коришћењу података добијених током вишегодишњег (6-14 година) праћења развоја деце са спастичном ЦП у Специјалној болници за церебралну парализу и развојну неурологију. Иако је овакав приступ генерално мало популаран, претпоставља озбиљан студијски рад, а вредност добијених података може се ближити онима које би понудила вишедеценијска *follow-up* студија.

Комисија сматра предложени приступ подобним, нарочито у реалним условима аквизиције података ове врсте у нашој средини.

9. методе статистичке обраде података и осталих релевантних података

Предложен је првенствено (мултиваријантни) факторијални нацрт истраживања у коме би се разлике између подгрупа учесника испитивале путем ANOVA за независне узорке и/или одговарајућих непараметријских тестова. Код субјеката код којих је WISC поновљен са размаком од минимално 3 године, планирано је испитивање ’стабилности’ когнитивних профила тестовима за поновљена мерења.

Комисија сматра општи приступ статистичкој обради подобним.

VI ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

Кандидат, Предраг Видовић, је претходно са успехом одбранио магистарску тезу из исте уже научне области као што је тема предложене докторске дисертације, а до сада публикованим истраживањима показао интерес и способност за даљи истраживачки рад.

На основу увида у биографију, стручну и научну активност кандидата мр Предрага Видовића, Комисија сматра да кандидат испуњава услове по Закону о научно истраживачкој делатности и Статуту Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, за израду докторске дисертације, с обзиром да има:

- одбрањену магистарску тезу и академски назив магистра наука,
- више научних радова од значаја за развој науке објављених у часописима националног значаја са рецензијом,
- више радова саопштених на међународним и домаћим скуповима, штампаних у целини или изводу,
- учешће у научно истраживачким пројектима.

Предложена тема докторске тезе јасно произилази из досадашњег професионалног ангажовања кандидата. Тема је актуелна не само код нас него и у свету и покрива истраживачки сложену област. Теоријски основ је савремен, а само истаживање адекватно покрива постављена питања. Може се очекивати да би резултати могли представљати значајан допринос корпусу истраживачких радова у овој области.

Због свега реченог, комисија предлаже Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитета у Београду, да прихвати овај извештај и одобри израду докторске дисератције под називом ***„Когнитивне последице ране озледе мозга код деце са спастичном формом церебралне парализе нормалне интелигенције“*** кандидата мр. **Предрага Видовића.**

У Београду, 6. децембар 2010.

Чланови комисије:

Проф.др Надежда Крстић

Проф.др Снежана Николић

Проф.др Драган Павловић